

Изази суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ на годину 6 ф., на по године 3 ф., на четврт године 1 ф. и 50 новчића.

За БОСНУ и ХЕРЦЕГОВИНУ и све остале земље у ЈЕВРОПИ и АМЕРИЦИ: на годину 20 франка, на по године 10 франка, на четврт године 5 франка.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И БЊИЖЕВНОСТ.

Преплата шаље се у плаћеним писмима непосредно администрацији „Гласа Црногорца“ на Петњу, а може се и картом укупном на пошту у Котор. Дописнице шаљу се уредништву. Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се, по простору који узму на петита, 7 новчића од реда за први пут, а за сваки даљи пут по 5 новчића. За огласе веће и на дуже вријеме поштита се.

СЕДМИЧНИ ПРЕГЛЕД.

ЦЕТИЊЕ, 27 новембра.

Министарска криза у Француској на првом мјесту занима све новинарство. Као што је већ познато, друштво, које се било образовало, да пресијече ланамску превлаку, није успјело; милиони и милиони су се узалуд потрошили, и тако су друштвени акционари велику повчану штету претријели.

Ко је крив томе неуспјеху? На првом мјесту одговорна је управа друштвена, којој је на челу славни стари Лесене, који је просјекао суецку превлаку, а међу члановима управе наоди се и чувени инжењер Ајфел.

Но журналистика непомирљива подигла је оптужбу и противу мноштва чланова парламента и владе, да су наиме од друштвене управе у име мита примили силне милионе, па није остао од те оптужбе поштеђен ни сам Флоке, пресједник заступничке куће! На је ту оптужбу подигао и у самом парламенту један булажистички посланик, тако да је парламенат једногласно одлучио, да изаше један одбор од 33 заступника, да на основу те оптужбе поведе истрагу. И то је све текло одобрењем Лубетова кабинета, који је сам желио, да што виша свјетлост у тој ствари сине.

У томе напрасно умре барон Рајнах, за кога се говорило, да је био посредник у експоненту подмићивању. Та напрасна смрт још је више сумњу потакла. Рекло се, да Рајнах није од природне смрти умро, него да се сам убио; други су тврдили, да се није ни сам убио, него да је био убијен; трећи опет, да Рајнах живи још, а мјесто његове љепине да је у мртвачкоме

сандуку законано само олово или неколика камена.

Ушљед тих гласова, замијерало се влади, што није наредила аутопсију на мртвоме тијелу Рајнаха, и што није одма запечатила све његове артије. Томе је замијерању дао најотворенијег израза у парламенту г. Брисон, пресједник истражног одбора парламентарног у панамском питању. Најприје се један заступник с деснице дигао да пита владу у тој ствари, и к томе изрично, јели вољна, да експерименту мртво тијело Рајнахово, да тијем даде задовољства јавном мњењу. Министар правођа Рикар, одма је одговорио, да је свему томе сумњичању сврха, да се омрази влада и њене власти потчињене. Министар је казао, да је државни одвјетник добио лекарску свједоцбу, која свједочи да је Рајнах умро од природне смрти. Кућни лекар је к томе изјавио, да је Рајнах већ прије неколика пута кашља ударао. С тога не допушта, да се вријеђају гробови, док се не поведе казнена истрага. Што се тиче Рајнаховијех карата, Рајнах је умро прије него је био формално оптужен, и за то се није могло према њему поступати као противу оптуженика. На то је устао Брисон, човјек од великог угледа као чист карактер, који је већ био министар пресједник, и за кога се вели, да тежи, да замијени г. Карнота на мјесту пресједника републике, и он је од стране истражног одбора изјавио, да се тијело Рајнахово има откопати, и његови папир запечатити, по захтијевању јавног мњења, е је барон Рајнах умро у часу, кад је имао изаћи пред суд. Тада је устао министар-пресједник Лубе, и узбуђен с Брисоном измијенио неколико ријечи, па је ердито бацно своју лисницу

на сто, изјавом да не усваја дневни ред Брисонов. Да се уклони готова криза један заступник је додао Брисоном дневном реду још изјаву повјерења влади. Али Лубе није хтио ни са тијем додатком Брисонов дневни ред усвојити, него је тражио да се просто пређе преко тога питања на дневни ред, што је камара одбила са 304 гласа противу 219. Тако је Лубетов кабинет папуо.

С тога пада се највише окривљује министар правосуђа Рикар, да није поступао у овом питању одлучно и опрезно, како је ствар захтјевала. „Журнал де Деба“ пише: „Од петнајест дана кабинет је, а понајвише г. Рикар радио све, што је могло завести угријане главе већине, да се помуте стара схваћања права, правосуђа, и подјеле власти, и тако да се потисне на пут узурпација и лудости скупштина, која је била изгубила главу од страха, да не остане под сумњом. Ко је пратио непромишљене еволуције министра правосуђа, када је одбијао једну интерпелацију да је до мало онет усвоји, на предлог за истражни одбор да га такође опет прими, кад је изјавио сажалење, што нијесу папир запечатани, а послје се предомисљао да га није било могуће учинити, када је повриједно судски поступак и најелементарнија правила права, обећавајући да ће пред одбором од 33 члана изнијети списе казненог процеса, па послје 48 сати размисљања то обећање папир узео, — ко је посматрао тај жалосни приказ слабости, недоследности и неспособности, одма је могао видјети, да већ нема владе, и да већина парламентарна мора пружити руку на ексекутивну власт тако млигаво брањену и тако слабо престављану.“

Министарство Лубетово, то ваља да му и противници признаду, у овој ствари попуштавао је доста јавном мњењу, па је својом оставком све попустио, јер да је хтио останути на влади, он је могао примити Брисонов дневни ред са додатком, у ком му се изјављивало повјерење. Одетушивши са владе, он је оставио мјеста другима, да то скандалозно питање узму у своје руке, па да истину изнесу на свијет. И тијем је најбоље одбио од себе сваку сумњу.

И истина ће се дознати, као што се дознала и у познатој Вилсоновој афери, чим се република може само поносити; дочим по другом државама сличне парнице, гдје се тиче милиона и великаша, не долазе ни пред суд а камолу пред парламентарну истрагу!

Г. Карно је одма оставку примио и Брисона позвао да састави нови кабинет. Али г. Брисон није био у стању да то учини, јер колико год он има поштоватеља, са своје строгости врло мало има пријатеља.

Говорило се да ће се морати камара распусти; али пошљедни бројави доказују, да су се многи и многи узалуд веселили.

Нов је кабинет састављен у ком су опет Рибо и Фрејсене, главни државници, који су Француској повратили значај велесиле најзнаменитије у савременој јевропској ситуацији.

У Бечу је криза са свијем друге нарави. Гроф Тафе опет се замијерио Њемцима, и данас је њемачка левица прешла у опозицију, те је заједно са Младом Чесмом гласовала противу диспозиционе-фонда, и тако је министарство при овоме гласовању остало у мањини. Али гроф Тафе није дао остав-

љубљен у газдинство, управља тијем добром.

Кад је омладина изашла кући на поглед, поз равила је метцима из пушак и пошјељком. Господин Марко изађе тада на бијелу лонцу, и како погледа, познаде нас и увиди што је, па стане омладину поздрављати су обије руке са оне соколасте висине. До пред саму кућу довели смо се на кола лијевијем путем, који се још направља. Су етојину „добро јутро“ узогли смо у кућу рукујући се са г. Марком, а не целивајући се, пошто смо се већ у вароши гледали и за здравље питали.

— Што је ово, Томашу? Барем да си ми поручио, да се надам и да ви се припремим! Ко ће оводико живијех момака дочекати? — нашали се г. Марко.

— У вашу се кућу, господине Петровићу, није никада по поруци долазило ни торбице доносило, него је увијек била отворена и припремна људима и јунацима! — одговори вођа згодно као и вазда.

Ступисмо у једну од побочних соба на првом кату, а то на столу постављена ракија, дуван и разне мезе.

— Де шужо и де абано: ја савјетужем, да најприје прегледамо кућу, па тек онда да се почнемо авизавати; јер Бога ми испријатно је кад се по два скалина чине! — предложиће господин савјетник.

— Шут, грдило, да ти се људи не смеју! — примјети му војвода Дојчин.

— Да ну ми чувај те зубе, мој де шужо и де абано; јер и ако немам то љаге, поуздана ми је пестија! — дода мали Радојица.

— Који ви је ово? — упита госн. Марко.

— То је савјетник друштва, прихвати Срђа Злопоглеђа; — али за његове свијете у оваквим приликама не маримо колико за лански свијет! —

— Нека! нека! — пријетиће госн. савјетник. — Али је и ово истина, што ја кажем: ништа се не размрзне, докле му топлоћа не вадође. Па ти пиј и гриј се, колко хоћеш, ама ти искрено кажем:

ЛИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА.“

ДЕВЕТ ВЕСЕЛИХ ДАНА.

Успомене цетињске омладине са излета у Никшиће.

„Што је било, то ће бити: Црногорац побједити.“

II. Петровић Његош.

(Наставка.)

VI.

Јутрос се није ни наприда, а како ли пржила млада цигерица. Шта нише омладина је наредила брату Милији да и ручак не готови.

— А што би то? — упитаће његов рачуновођа.

— Твоја га је, да примиш на знање што ти се каже; а што је било и што ће бити, то је наш посао! — исколачи на њега очи Срђа Злопоглеђа, који га је био више ситан.

Рачуновођа не могаше издржати сјоповити поглед Срђе Злопоглеђе, него обори очи а обрну пете, на зађе њским побочним вратима у кухињу, да извијести кувару о својој штети, коју су они по свој прилици — радосно к срцу примили.

У толико присталоше кола и коњи пред гостионицом. Како се свијем путем број омладине повећавао, а кола није било више него четворо, те је уза свакоја кола било још по три четири коњаника. И коњаници се бјеху подијелили на четири странке, од којих је свакоја извјесним колима припадала — као свита.

Будалина Таде казао је увијек уз кочије друштвенога савјета, прозване по господину савјетнику, који се на њима возио.

— Ми смо спремни! — рећи ће један кочијаш улазећи унутра. — Хоћете ли крвати? —

— На поге, соколови! Коматић је до

Брезовика! а и поред тога, љепше је да потежимо, како ћемо застати господина Марка код куће! — додаде вођа Томаш дижући се.

— Хоћемо ли за средна пута ови зати зло грло, да не будемо на ште ерце кад ономе човјек у кућу дођемо! — рећи ће Будалина Таде, на варади на свакога друга по чашу мученице.

Писмо, па кренуемо.

Главна пјача „Јоше мла“ да не дупке пуна што поелника, а што присијелих гости. Намјесник округа, г. војвода Шако Петровић, подранио, па издаје наредбе испред велике сјенице.

Ми се договорили да не палимо пушке, докле из вароши не изађемо; а како крену кола да заијевамо из пјесме Књаза пјесника „војводи“ оне стихове, гдје се каже:

Идеја ће остат воја; —
Ла окуљам народ мило;
Све чељадо по чељаде
Надмоћнијој грабим сили!

Па онда да се тој китици надовеже познати пријев Владике пјесника:

Што је било то ће бити
Црногорац побједити.

Уговорено — извршено.

Како појуреше кола, а поскочише коњи, зауни њих до тридесет момачких грла уједињене стихове српских пјесника: Владике стрица и Књаза синовца.

Затутње равна пјача, а народ вас потрча да види и чује. Морале су се прегрћи уаде, да се ко не сиршти, или не прегази.

— Ово је Цетињска омладина! — рећи ће војвода Шако кад уминуше покрај њега и посљедња кола, па — тргнувши поуздану шестопуку — поздравил нас са сред Оногоншта су пет гласовитих метака. Кад чу и видје народ што учини војвода Шако, загрље — хвада Богу — са Никшићке пјаче као да се крвави бој уби. Тада и омладина побрча своју уговор, па у колико би пет пута оком трену, захвали Оногонштанима су сто и педесет метака гласне шестопуке.

Навесомо се на широко поље изи Старе вароши према Војноме стану; отолен мостом на Дукло преко ријеке Зете, па Мокром Њивом покрај Глибавца и Брезовачким Кракаљима испод високога Здомира право у већи Брезовик на кућу госн. војводе Божа Петровића, министра предеједника. Возећи се од Дукла до Брезовика, остају нам на лијевој куће и имања чувенога војводе Пека Павловића и јунака Новака Рамова Јововића, који је тридесет и седам глава посјекао војујући против душмана за крет и слободу. Пут је ту да дивно основат, али није још насут, па, како бјене кишљиво вријеме, газило се и глибало; а на њским мјестима током ви су до близу осовине упадали. Мост на Дукло нема ограда, а савио се Ђемером са високо као дуга; кола за то не прелазе преко њега, него с десне стране преко воде. Земља је плодна као игдје у држави; широко поље уточено међу Брезовиком и Здомиром, па негдје уже а негдје изведено на увојке и завојке, преставља ти врло лијепо слику у равнини. Дов је, као и свуда у Никшићком округу, богат. Свако врсна четвороножна планинска и летуншта дивљач обилује на свакојој страни. Гледали смо са кола непрегледна јата голубова гдје на висини небо застру, а на низини поље прекриле. Гађали смо невина створења из пушак; а јесмо ли којега на ону даљину погодили и убили — то Бог зна. Једино што се г. савјетник хвалио, да је дојета видио, како му је један иза његова метка суновратио де шужо, па абано; али и он се послје увјерио, да то није био управо голуб, него — реп од голуба.

И Брезовик и Здомир обучени су у густу, зелену шуму. Кућа г. војводе Божа, подијгута на благој падини Брезовика више самога поља, изгледа је врло лијепога, а на таквоме положају, да са ње поглед влада над свом околином. Испод ње му је земља, пред њом вода, а около ње и изнад ње гора и пасиште. Обилато имање, а лијепо и разумно обрађено благодарје г. Марку, брату господина Божа, који, за-

Задарски „Српски Глас“ пише о саборском раду:

Као што смо јавили, дошао је на претрес, пред српски црквено народни сабор, главни предмет овога саборисања, устав, или ти такозвани јединствени штатут. Око њега приметна се највећа борба, још прије сабора, у штампи и у народу. Сада у сабору, код овога предмета заступници су се тачно разредили и положај се разбистрио.

Основоу је клуб „аутономни“, али онакве аутономије, како је чланови овога клуба схваћају. У њој су клерикалци, браниоци основе устава, како је била склопљена између двају одбора. У овоме клубу има 27 чланова. Клуб народни (либерални) има 22 члана. Клуб радикалне странке има 12 чланова.

Овако су распоређене саборске снаге. Започет је преговор између трију клубова. Тражи се споразум. Либерали и радикали иставили су своје захтијеве сложено и казали су какве промјене траже у поднесеној основи устава. Аутономисти, или ти клерикалци, пошто су саслушали владику, одговорили су, да на ове промјене не могу пристати. Споразум није постигнут. Тако је устав изнесен у сабору на претрес, без споразума предходног. За овакви су устав клерикалци, а противни су либерали и радикали.

Либерали и радикали сложни су у начелу. Између клубова ових двију странака влада је потпуни споразум. Договорили су се и сложено су поступали с трећом странком.

Основа новог устава одређује, да свештеничке заступнике за сабор бирају само свештеници. Либерали и радикали захтјевају промјену тога прописа, а у смислу, да народ бира и ове заступнике, као што их је бирао до сада. Ова сложна опозиција каже, да би на овај начин, оном промјеном владику могле створити унијек већину у сабору и сву аутономију уништити. Уз ове гласове могло би се задобити још неколико гласова, те би се на овај начин надвладала народна воља.

Противна је опозиција пропису, по коме конзисторија предлаже тројицу за парохе. Опозиција хоће, да се парохе слободно бирају. Опозиција хоће, да сабор бира владику. Ово право новијем уставом није признато.

За нови су устав владику и остали њихови и владини људи. Опозиција тражи измјене у назначеном смислу. Ни једна, ни друга странка, ни клерикалци, ни опозиција немају довољан број гласова, двије трћине да се прогласи устав на један, или други начин. Положај је такви, да би се само споразумом свију странака могао склопити устав. Пошто споразума нема, а нема за-

изражава само оком и покретом, кунџењем и цунтавањем духа!

— Видите ли, браћо? — рећи ће вођа Томаш. — До јучер је на Требјесу горно прах пред очима и јуначке су главе подијетале; а данас Требјесе постаје храм просвјете!.. О Боже! — наставиће даље скидајући кацицу и спуштајући се на десно кољено: — поживи и уздржи Онога, који нам је са својим јуначким и умно и могао ово изградити!

Сва је омладина Томашеву примјеру сједовала; а дижући се громогласно је ускликувала:

— Слава цару јунака, великоме Књазу Николи I ме! Живјели Црногорци!

Међу тим се примјети значајан покрет у народу, који се бјеше већ прикупио. Све хита и промишљује једно мимо друго.

— Што је? — упитамо једнога, који би хтио најприје, а не може од сабивене гомиле људи.

— По наредби Господаревој пон Илија Пламенац, министар војни, прича како су се Никшићки освојили опшјема, који нијесу ту били. — одговори онај и зађе с друге стране, на омаче.

Отпорисмо себи одмах пут. Господар стојаше на једној литици од стања камена зоран и понсит као што га је Бог дао, да се свакоме поглед најприје на њега уставу. Пон Илија, министар војни, мало даље збиља приповиједаше младјема људма и опшјема, те нијесу на Никшићке ратовали, како су Црногорци, под непосредном управом Књаза Николе, освојили Опшогшт. Примакосмо се, на особитијем задовољством сједнамо, како стари војвода јуначки престо, али лијено приповиједаше пред толико силе образа о једноме витешкоме догађају, у којему је и сам био и све очима видно.

Колико је развијен дух војнички и јуначки и међу дјецом црногорском види се из овога казивања пона Илије. — Оно — велаше г. Министар — наредио Господар, да сваки војник, који на град јуриша, мора имати пред собом балу пружа, те да је онако ваља, докле се граду не примакне. Све се то грабљаше и отимаше, ко ће се одредити за јуриш да му се да бала

ку, него је остао да размишља, којим ће путем даље.

Послије скорашње посјете њемачкога Цара у Бечу, изгледало је по некијем знацима, да ће се влада приближити више њемачкој љевници; али се ова нашла преварена у многијем надама, и гроф Куенбург, који је био у министарству као повјереник њезин, морао је дати оставку.

К томе је придобило још нешто, што је Њемце озловољило. Мјесто одступившега министра Пражака, који је био у министарству као неки повјереник словенског елемента, још је упражњено. Али је гроф Тафе изјавио у заступничкој кући, да ће се то мјесто брзо попунити. То свједочи да гроф Тафе мисли и даће остати вјеран политици, коју води у Аустрији од 12 година, тражећи равновјесија између разнијех елемената, од којих је Аустрија састављена. И ми и не сумњамо, да неће успјети.

Значајно је у овој кризи само то, што су се Пољаци удаљили од Њемаца либералнијех — али и то удаљење нема велике важности. Гроф Тафе ће се постарати да опет његова лађа заједри по мирнијем водама даље; а он је вјештак у томе послу.

Ради бољег схваћања положаја у Бечу упућујемо наше читаоце на извјештај, што најпријед доносимо из прашких „Н. Листа“.

КАПРИВИ О РУСИЈИ.

Ево доносимо по „Варшав. Дневнику“ она мјеста из Капријева говора, гдје је ријеч о односима Њемачке к Русији:

Одавна су Русија и Прусија у пријатељству између себе. Ни најмање спорне стварне тачке између њемањих; такође нема ништа, што би смо ми могли очекивати од Русије, или јој дати, да не говорим већ о томе, што је Русија у данашње доба силно заузета својим сопственим пословима. Други шане у корист мира, и по мом мњењу, још јачи, јесте у особи данашњег монарха рускога. По својој великодушности и мирољубљу, он се појављује једнијем од најснажнијех фактора у подржавању јевропског мира. Ја сам радостан, што сам у стању изјавити, што ми је познато на основу највишег ауторитета, како руски Цар цијени мирну и лојалну политику, коју ја водим по заповиједи мога Господара. Ја такођер знам, да високо

поштовање к рускоме Цару сви не дијеле у Њемачкој толико, да би се силом јавног мњења зауставила наша штампа од нападаја на особу овога високога Монарха. Ја дубоко сажаљевам, што нам закон о штампи не дава могућства, да те екцесе зауставимо. При свијема овим податцима, који тежу на једну вагу за мирно расположење с руске стране, ја не могу, да не видим, да има и другијех података, који на другу вагу теже; и да терет ових позљеднијех података не опада него све више расте. У Русији је врло много раширено незадовољство к нама, чији је корјен трудно разумјети. Оно се напада мржњом противу Њемаца, што живе у Русији. Па је расло са успјесима нашега оружја, а такођер, на жалост, и с нашим дипломатским успјесима, што је постигао мој предходник на унутрб Русије. Ми треба да рачунамо са овим стањем ствари, као са елементарном силом. Оно је на снази природнога закона; и ако не губимо наду, да ће с временом ослабити, али данас још нема никаквога знака. — Рука је политика навикла, да рачува великијем периодима времена; руска војена управа такођер узимље у рачун дугачке периоде, али иде ипак постојано и свјесно к циљу. Она још није дошла до краја, и односно броја достигла је тек један на сто од народа. По свој прилици ће поћи и даље, јер уводи сва усавршенства у војничкој организацији, и справља се да набави нове топове. Ако из ових чиница још не морамо изводити, да ћемо до године стојати пред ратом с Русијом, ипак се може извести закључак, да су у Русији увјерени, да ће се први рат водити на западу. С том сврхом руска војничка управа иде све даље дизлокацијом војске и тежи мало по мало да доведе у равновјесије недостатке својих жељезница тијем, што дизлоцира војску. Тамо се постепено образјау нова одјелења, и ако се подижу мање знатне резервне силе по унутрашњости државе, али к граници тежи једнако дјелујућа војска. Рука војничка управа премјеништа на нашу границу масе коњавишта. Вјеројатно, она тијем не мисли постигнути стварније војенијех резултата, него ће се надати да својом коњицом стана на пут нашој мобилизацији. — И тако је пред нама с обе стране положај не бољи него прошле године, и постао би за нас опасан, кад би ми затворили очи пред њим; но томе тај положај намеће нам дужност, да узимљемо у обзир рат с Русијом. При свему високом уважењу и поштовању к руском монарху, не треба заборавити, да је још за живота нашег старог Цара Вилхелма I, који се на одно у срдачном пријатељству с Александром II, мој прешественик говорио о јавно пријатељем рату са стране Русије. Ја пак држим, и ако су сада односи између обједва монарха добри, да руски Император ипак може доћи у такав положај, да њему, као монарху велике државе, неће оставати другога исхода,

онијемии, нека се набије овога скорупа, па ако не проговори, ја ћу бити крив. Овога нема пидје! Није да се једе, но се плази, па се мази, па мигуља, па глеча: па... па... де шужо и де абашо одријешило ми се грло, откада сам почео прождирати!

Тада ће мудри господии: — Сасвијем природна а н о т е о з а... — Није ово испод Тезе, него испод Брезовика будало! — прекише га господии савјетник.

Тада је вођа наздравио г. Марку и захвалио му на братски и лијени дочек, који ће омладина записати међу најслађе усиомене са својега изста у Никшиће.

Поред куће, десно од пута, има г. Марко лијено гувно као да је од сауна скалошљено. Изазећи из куће потрача момчадија, на заноја хоро на сред гувна. Ту пјевасмо и играсмо дебели комат, ређајући се у исто вријеме и вином наоколо. Г. Марко био је ваада међу нама, па је и сам пјевао и играо.

Са сред гувна, пунањем бардаком вина, наздравио је вођа Томаш домаћину од куће, госп. војводи Божу, напомињући омладни у главним цртама његове велике заслуге за отаџбину, а особито истичући славне побједи одржане под његовом управом у потоњем рату на јужном крају Црне Горе.

Како је г. Марко намјеравао одмах у варош, понудимо му мјесто у кола код вође Томаша.

Г. Марко пристаде; ми кренуемо. Са свију кола зацикта пушка шесто-пука, а момци заупише и запјеваше:

Слабода је име дивно,
За њом људско срце кивно;
Ко с њом умре с њом се роди.
Нашем Богу тај угоди:
Што је било то ће бити
Црногорац победити.

Тијем смо захвалили на дивни дочек у кући г. војводе Божа Петровића у Брезовику.

Подно бјеше превалило, кад смо одсјели пред гостиницом брата Милије. Ту смо се растали са г. Марком: он је отишао на свој стан; а ми горе у гостиницу,

него нам рат објавити. — Садашњу су владу бијелили, да је она прекинула ковац, који нас је сједињавао с Русијом. Ја то безусловно поричем. Ми смо употребља вали сву бригу, да ту свезу подржимо. Ми само не желимо да та свеза нас удали од тока струје, која нас сједињава са Аустроугарском и Италијом. Нема сумње да је између Русије и Француске остварено тјешње зближење, али се то није догодило тек од како данашња влада заузимље своје мјесто. Почетак тога зближења да тира још од седамдесетих година. Отада је оно напредовало све очевидније, што доказују кронштатски симптоми и друга факта. У том обзиру заслужују пажње изјаве рускијех листова. Ја не мислим, да руска штампа није друго него „типиграфски цртеж“; гдје је тако јака државна власт, изјаве штампе заслужују велике пажње, јер би влади било лако да их загуши. Тако ја не могу тврдити, да је тон руске штампе постао пријатељски к нама пошто се доказало зближење са Француском. Ја такођер нећу премучати, да је и наша штампа често преступила границе, у којима би се требало држати. У сваком случају не може се одржи извјесне свезе између држава руске штампе и зближења са Француском. Ипак исти Французи још не знаду како да назову то зближење, што значи да противу свеза говоре још важни знакови. Но у сваком случају већ се запаљују празнични огњиви, чије искре лете изнад наших глава. Ми имамо све разлога да држимо готове гасилице сираве. Према зближењу Русије и Француске, ми не можемо ни напустити Елсеа и Лорену, ни наше односе с Аустроугарском и Италијом. — И тако нема ничега актунога, али су ту елементарне силе, које нас нагоне, да умножимо нашу војену снагу. У томе нема ни најмање пријетње противу Русије. Напоменућу, да смо ми још год. 1815, после рата, што смо заједно с Русијом издржали, почели оружјавати наше тврђаве противу ње, побољшавати наше гарнизоне, градити жељезнице, не имајући никаквих агресивнијех намјера. Тај исти однос с наше стране остаје и данас: ми нећемо нападати ни на Француску ни на Русију, но ми желимо, у случају свеза ових објију држава, да смо у стању одбити напад. Ми смо принуђени да мислимо о обранбеном рату на два фронта, — мислити не као о извјесном него као о могућем рату. Јасно је сасвијем, ако Русија зажели с нама ратовати, да јој је Француска готова на услугу сваки дан. Да ли би се тако брзо појавила руска помоћ, ако на нас нападне Француска — ја не знам. У сваком случају, ми бисмо још принуђени, да оставимо на руској граници силе, које бисмо могли употребити противу Француске. Ја мислим, да се тешко што може рећи противу схваћања, да смо принуђени мислити о рату на два фронта. То остављам да објасне моје војничке колеге.

да мало одахнемо, наредивши кочијашима и кољуварима, да буду пред гостиницом са урегупијема кољима и оседлањима кољима тачно на 1½ по подне, јер ћемо отоле у излет на Требјесе за Његовијем Височанством Књазом и Господаром.

Наређено — извршено.

На 1½ поспе подпа сваки је сједио на своје мјесту било у кољима или на кољу. Окренуемо десно, широким иликом пут Петрове цркве. Ту је раскреница пута на Требјеси. Његово Височанство Књаз таман пролазаше са Свијетлијем Двором. Пред њим је тонотало неколико хатлије брза коњаника, обична Господарева кавалерија; за њим је ишла света, а за свитом погодио први вођа Томаш са омладином. Кад смо се обрнули на другу каницу, па погледали низдо, а то прекрљено бијели свијет свагину Требјесе. Пут је једва могао примити кола и коњанике; ко бјеше пјенак, тај се хвата Требјесе пријечима, па се усниње уз оне врлети и урвише као српа. Чини ти се да се све погоди, ко ће кога претећи. Докле мислиш за овога да је изостао, јер нема пред њим стаје ни чоплијеза, да се усне, а то — где! — он се већ хвата рукама за ограду друге канице. Све мили, све јури, све лети. Ко је видно ту ходицу, тај се увјерио, да би се залуду уколале тврђаве и у Петин-граду, што не би исто Господарев човјек до њих дошао. Нема лити ни врлети, нема оберани тимора, на које Црногорац не може погом стати.

На Требјеси је подигнута дивна арена. Ту ће се сјутра вече представљати „Резвизор“. На главнијема вратима навештае: **Весели се, свијетли се и просвјетљу Требјесе у славу твога ослободиоца цара јунака!**

Омладина се обуставила њеким страхпоштовањем пред тијем натписом. Дуго га је гледало и учила. Њој су се поновиле у души све оне мучне слике из крваве прошлости Господара и његовијех Црногораца. Комат је нијема стојала; али је осјећала много. То је она најбогатији језик, који нема ријечи, него ускомењане мисли и бурна четва. Сретно пера, које умије обликче наћи томе језику, који се

обривашеш — и де шужо и де абашо — као лански снјег! —

Срђа исколачи на њега очи, покоси га оштро, али га не растопи погледом.

Савјетник умуча; друштво етаде шти.

— Нека Бог поживи Онога — почеће вођа — у чије се здравље можемо свуда људски веселити и лијено проводити!

— Живио Господар! — затути кроз бијелу кулу, па кад ово хтијаше да издуши, настави јеку химна „убавој нам“. Неколициња отворише прозоре, па навалише палбу; ко не могаше са прозора, тај искочио на лонцу. Стоји цика, да уши загуши. Који не пале, они пјевају из гласа:

Све у славу Бога великога
А у здравље Књаза Господара!
И Свијетле Књагинје Милене!
И њихове слике и прилике,
Дивно слике а свепрске дјек:
Њиве дјекце. Црногорске среће!

Опет хоро и пјевање, опет игра и скакање. Не би нико рекао, да је ово шести дан, него да смо стоурво почели.

Прегледасмо и кућу са дна до врха. Г. Марко водио нас је кроз све себе, и какосмо у коју улазили, тако пам се све једна од друге љениша чиниаше. Показао нам је и њеке армаре, који су у мјесту рађени од домаћега материјала. Ко не зна, рекао би, да су то рукоговори средњег вјека; тако су вјешто и укусно погођени.

— Е сада можете и ову собу видјети! — рече г. Марко кад бјесмо сашли доље у велики ходник, који води на лонцу, и у исто вријеме показа нам једна врата на лијевој.

Отворисмо; кад тамо: постављена софра, а на њој хљеба, вина, печенице, пршуте, скорупа, срдела у кутијама и стотину некаких ђаконија.

Посвједасмо, па се стадосмо прихвати тако слатко, као да бјесмо трапили. — А што сада не проговорим коју и не предложим штогод, господине савјетниче, него си се утопио у тај скоруп као мува у мед? — напали се војвода Дојчин.

— Ја предлагем де шужо и де абашо — одговориће господии савјетник: — ко је

копите већине, овај се главни посао не може свршити.

Под овим знацима започета је оштра расправа о уставу. Опозиција је говорила против устава, а утономна странка бранила га је. Од иве странке Ђурковић је још говорио против устава, и нагласио је, да овај устав још не признаје сва права јерархије, да није довољно клерикалан, те и он није уставом задовољан. Опозиција је предложила, да се устав поврати одбору а то значи, да се одбије.

У овим околностима главни се посао саборски не може довршити.

ИЗ МАКЕДОНИЈЕ.

Београдској „Србији“ пишу из Гостивара на св. Враче:

Мало је ствари, мало догађаја, који би могли да изненадеју нас овамо у једном каменитом из круне Душанове. Сваки смо да носимо свако зло, а добро нас не посјећује, и тако трајнише дане без узбуђења, равнодушни према свему и свачему. Па ипак има нешто што је у стању да нас силно покрене из овог дремежа, да нам наруши ову свакодневну равнодушност, да нас узбуди и раздражи. Ријетко се тако што дешава, али кад се деси, не прође без утицаја.

Убаву јединицу кћер једнога тежака из села Речана у овој пахиви, дјевојку од не пуних 16 година, бајну као што је мајска зора одведоше на силу једне ноћи Арнаути љути, које предвођаше гласовити арабаша разбојнички Фезо и предадоше је Турчину из села Кунова. Јаук несрећног родитеља до неба се чуо, кад је сазнао, да му Арнаути уграбеше јединицу, понос и једину потпору старости његове. Очајање га је до лудила довело, кад дознаде, да је и потурчена и хоће бити и крви, да се не умијешаше стари и мудри људи с обије стране. Два свјештеника из близине Гостивара, два истинита пастира народна уложнице све силе да поврате украдену овцу. Нависане тужбу најрије мјесном кајмакану, па кад овије ништа не помаже, и самом валији у Скопљу. С хвалом неменути морам, да је се честита валија у овој прилици показао као савјесан чиновник Падинић, одличан чувар правде и заштитник слабих и нејаких. С мјеста је наредио кајмакану у Тетову, да позове и тужене и тужитеље и да види у чему је ствар: је ли дјевојка на силу одлучена, или је пена воља била да пође за Турчина Наравно кајмакам се тетовски морао повиновати заповијести валиној; он скупи мелиз, у коме већ по утврђеном обичају уз Турке заједњавају и Хришћани и позове обије стране. Уз родитеље одведене дјевојке стајаху два свјештеника као тужитељи и чувари стада свог, а на другој страни стојаше дјевојка, обучена као остале буле, закривена лица

и у феради са још једном Туркињом, наметнутим младожењом и његовим оцем. Испит се отпоче; са страхом и надом очекиваху Хришћани, судије и тужитељи шта ће рећи дјевојка. И она проговори. Она, несрећница, признаде, да добре воље полази за Турчина! Синусе лица Турцима, натупише се чела Србима; наста неколико тренутака изненађења и страха, док најзад не проговори један од свјештеника. Слободно и отворено, предцијелим скупом, он рече, да дјевојка не говори онако, како осјећа, да су њене ријечи одјек страха и мучења и да с тога моли, да он сам у присуству још два Србина и два Турчина испита дјевојку и тек онда ће признати истинитост исказа дјевојкиња. Иначе вели жалиће се и самом Падинићу. Судије пристадоше на ово и дјевојка са свјештеником и одређеним људима оде у другу собу. Свјештеник јој благим и мирним гласом рече, да каже праву правдату истину, да се не боји никога, јер ће је они па и саме власти заштитити од сваког напада. Гушећи се у сузама дјевојка одиста признаде, да су је одвели из куће оцине на силу, да су је у дому младожење Турчина мучили и злостављали, док јој најзад није изузгудили пристајак да се потурчи. — „Убићемо тебе, нејећи ћемо ти родитеље и еродике, запалићемо цијело село, ако се не потурчиш“, вели дјевојка да су јој тако пријетили. „А ја јадница, наставља, бојећи се не себе ради, но за старе родитеље, за толике друге људе, који ће само због мене страдати а мучени и тучени, на посљетку пристадох. Тако је било, тако ми Бог помогао и сад, радите са мном, шта хоћете!“

Врагине се у суд: наредише јој да каже само голу истину, и она ово све понови. Младожења шкргутну зубима, оцу му се набра чело и они оба двојица изиђоше из суда, можда са страховитом мишљу. Међу тим суд је повратио родитељима и строго забрано Турцима да ма шта предузимају против ње. Али зна се добро колико овамо вриједи забрана. Више је по сигурно, да ће им свима и главе полети са рамена, само ако се благовремено не склонне куда, а Бог зна, да каква велика невоља не снаје и ова два честита свјештеника српска, чија љута имена не спомену из обазривости. Љути су звјерови Арнаути љути, страхан је злочинац арабаша њихов Фезо, те мучно да се не освете за овај свој пораз.

У цијелој овој ствари има двоје, о чему вриједи говорити, што заслужује особите напје. Догађај овај најрије нам је јасан доказ, да нијесмо измакли из времена најгорег вандализма; он нам је слика, црна и жалосна, вангетског робовања. Дира вам се што вам је најсветије, уздицају вам све благо ванге, зјеницу вангу и покупили да то одбраните, да тражите заштиту закона, чека вас поље јатаган зликовачки, стрјелите да вас мало да на команду љевнице изгони из кабинета. Али у овом догађају ви омет видите нешто, што

вам од очију закрива његову грозоту, што вам је управо малем за рањену душу. Два свјештеника, два стуба свете нам цркве, два учитеља народа, два народњедника слова божег, два апостола народне мисли међу главну у торбу, жртвују све само да спасу једну Хришћанку и једну Српкињу. Колико пожртвовања, колико племенитости! О, да је које среће те да имамо повнише оваких синова! Све бједи и невоље ропскога живота лако би се носиле, јер би се имало јемства, да ће кад тад наступити срећнији дани. На ипак и ово је довољно за утјеху: немамо их много, али бар видимо да их можемо имати.

ИЗ БЕЧА.

О течају парламентарне кризе у Бечу пише младочески заступник Еим „Народним Листима“ слиједеће поједности, које су веле занимљиве и важне:

„У љевници самој влада несугласје, тако је дне 26 кад се је гласовало о булетину, који је издала љевница о положају — до 15 чланова, који не би хтјели ћерати мак на конач, изашно из клуба прије гласовања. Криза постаје тек онда озбиљном, ако би љевница са свом озбиљношћу и одлучношћу ступила против Тафеа, али колико данас ствари стоје — то баш није очекивати, јер љевница зна, да не може сама никакве већине сачињавати, а да јој Пољаци неће пружити руку. Буде ли љевница имала одлучности да одбије прорачун — не би преостало Тафеу ништа друго него да распусти царевинско вијеће. Тафе не може без љевнице догле створити већину док се опире напем народном програму, који је најављен у резолуцији од 1 новембра, прихваћеној од свих чешких странака.

Ако љевница одбије прорачун она се ставља омет на становиште гдје се је нашла пред г. 1885, те би изгубила сав утицај у др. вијећу, јер би сви љевници људи положили части, које у одборима имају и тиме би сами себи ударили задани, а Тафеа на тај начин не би могли исти спутити, за то ми још не вјерујемо, да ће се љевница дати у опозицију...

Йевница тражи за цијену мира од грофа Тафеа: да разбије данашњу картелу трију странака и створи већину, при којој би љевница с клубом Коронијана била средиште, Пољаци савезници, а мирни живљи из Хоенвартовог клуба придодатак. Йевница хоће да из већине по што по т. е. истине радикалне живље и Југославене. На то Тафе наравно под нишом не може и не смије пристати, и то обзиром на Хоенварта, који већ 14 година подупире Тафеа, а гледом и на свога највјернијег друга министра Фалкхејма, кога он неће да на команду љевнице изгони из кабинета. Йевница тражи још јемства од Тафеа, а

то да он о свим својим изјавама и политичким плановима прије убавијешта заступника љевнице министра Куенбурга — што би на пољетку значило, да је Тафеа пао под куртелу грофа Куенбурга ректе Пленера, а он би био министар пресједник само по имену. На то Тафеа неће никак пристати... Йевница у отпе хтјела би у самом кабинету осамити грофа Тафеа, те за то тражи ојачање љевичарских елемената у министарству. Сада имаде љевница у кабинету четири вјерна савезника: грофа Куенбурга, бар. Гаутша, Вацкема и Загескога. — К десници броји се једино још гроф Фалкенбаи, као средиште су гроф Шенберн, Стеинбах и Велсерхамб. — Тако стоје сада 4 на против 4, а Тафеа одлучује; кад би он примио још једнога љевичара, био он кабинету у мањини, или би морао именовати чешког министра, што љевница не допушта.

Данас се већ знаде сасвим за стално, да је Тафеа био у договору са кнезом Драг. Шварценбергом гледе говора онога, да на њ даде ону изјаву. За повод изјаве грофа Тафеа сматра се ошенито то, што су мјеродавни кругови незадовољни са држањем љевнице према Угарској, а особито за њену вртњу љубав к новом министарству, које подузимаје протурквену акцију. Услед тога морају у овој половини државе бити конзервативни и клерикални живљи протужежом, пак је после разумљиво, да гледа Тафеа да их уздржи у већини. Онће је миље да још ни у уторак неће бити положај јасан, јер ће се љевница послије за спасити позицију и сламко хватати.

Клерикална скупштина Хоенвартовог клуба радити ће све могуће да осуети настојање љевнице, да завлада ситуацијом.

Народни заступници чешки поћи ће својим путем, који им озрачује воља цијелога народа. На све наговоре имамо један одговор: „Примите резолуцију свих чешких странака, коју су ове прихватиле у Прагу — за чланак свога програма, и ми смо с Вама“.

На дан 28 новембра брзојавља зает. Еим своје листу преко 4 ступца о парламентарној ситуацији, из којег огромног извјешта видимо следећи извадци: Тјелесни officiosus, који обично одаје мисли грофа Тафеа, Сенсов „Tagblatt“ јавља, да је гроф Калноки, министар спољашњих послова веома топло посредовао у корист љевнице, што доказује, да ће бити ту и улија спољашње политике.

Но свеједнако Тафеа неће поднишом да створи већину какву хоће љевница, јер таква већина је најмање могућа.

Код комисије председника картелних странака предложила је љевница да се ставке диспозитивни фонд и министарско вијеће одгоде из расправе. Тафеа није против тога ништа навео, али није ни подупирао љевнице. Јаворски и Хоенварт одлучно се одбили овај предлог, што је било доказом, да ова два клуба пожеки

прућа. Једно момчеце, још не присјело да издржи такви труд, хоће и оно блуду. Ја га оберај од себе. Хоћете ли вјеровати, да је оно писало молбеницу Господару и тужило се на мене што сам му тобож узео међу Црногорцима образ и поштење. —

— За овојење Чађанице — говораше г. Министар — ни дан данас не зна се, ко се је на они јуриш при рукама за бемед деватио. Наша је војска била одушевљена, усталачка, храбра. Сваки се отимао да га Господар пошље на страније мјесто; и то је сматрао за особиту своју част и поштење. Ема смо имали посла са вуковима и витезовима Никшићким. Таквих гвоздених очи и задртих јунака није имала ни једна војска против себе, као што су имали Црногорци Турке од Никшића. То су дивови људски, змајеви; њима је могао само Црногорац главе доћи! —

Вјеше већ по готову да мркну кад смо починули у кафану код брата Милије. Сваки се бјеше одушевљено казивањем о заасћу Никшића; сваки представљаше живу слику тога јуначкога мегдана.

— Дај, брате Милија, тај већи бардак, да нијемо! — назори војвода Дојчин. — Нема мегдана без јунака, ни момака без бардака! —

Узе први вођа Томаш. — Слава и вјочни спомен овијема, који су погинули под Оногонтном, а здравље и дужи живот овијема, који су претекли сјечи у томе витешкоме јуришу! —

— Слава им!... Живјели!... разлијегаше се кроз кафану брата Милије и разносаше широм отворенијех врата по главној пјачи.

Ја мним, да се не бјесмо још сви обредили, кад све од једном загурваше топови, задикташе пушке, засвираше трубе.

Искочише. — Трич мало и велико. — Узбуи.

— Што је? —

— Освојење Никшића! —

Потрчасмо на отворено поље, већим дијелом на главицу код Петрове цркве, откле се може љевне погледом ухватити. Тутње — хвала Богу — тонови, а грми на свакојој страни пушка, не да једна

другој издушити; а стоји поклич и вика, а труба мисли да пред тобом свири. Не чујеш ништа до треске и ломљаве, не видиш ништа до огња из пушка. Ту пред тобом њих на хиљаде пале, а лете напријед као да се зајезде пролијевају. Ти стојиш непомичан. У ствари знаш што је; али те занесе осјећај чојства и јунаштва, па се хваташ за оружје, мислиш да мораш на једну страну. Уз Црногорце против Турака? Не!... Црногорци ће добити; али хоћеш да ти реку кад преко твоје љевине пређе: „погинули је јуначки у граду, који јем је пет стотина година владао“!...

Јуриш! — Прекни палбу! — засвира са свакоје стране.

— Ура!.. Живно!.. —

Никшић је био освојен! То је била очигледна представа говора војнога министра, г. пона Илије Пламенца, који је држао на Требјеси о заузећу Никшића.

Уљеке војска у варош: заври се свуда пјесма и пошјевања. Чињаше се као да је и камење у Оногонту оживјело.

Такви је био рахат, такво одушевљење.

По вечери, која се онако више с пога вечерала, упутили смо се право пут Господарева дворца. Омладина узпесна освојењем Никшића, није се могла уздржати, а да не пође пред двор и да се не провесели и тамо онако на незин начин као и обично, па макар то било и досадно Господару. Омладина хоће да изврши своје: да ода благодарност и поштовање ономе, који то заслужује; као год што је спремна са друге стране бацити се галбом увијек на онога, коме није мјесто да приврши гдје су људи и јунаци.

Ма да је омладина сама за себе кренула, омет су јој се до двора достина придружили од познатијих гости и мјештани. Из стогине грла орила се пјесма „онамо! онамо“ кад смо се уставили пред свијетлијем двором. Није се видјело ништа, што нијеу освјетљавале лампе из дворског ходника. Један од дворских послужитеља донесе од некуда једну зубљу, те нам мало бјешну. Отпјевасмо химну

„убавој нам“. Изађе из двора Господар, а за њим Његова Свијетлост Престолонаследник Њаз Данил. Стотинама грла кланку „Живно“!... „Живјели“!... па се одмах зајезаше јуначке пјесме и загра црногорско хоро. У толико нам изнијеше здравицу из двора.

Узе први вођа Томаш, па ће рећи: — Господару! нили смо и вина и ракије, али се нијесмо опили ни вином ни ракијом, него благочеловом Божијим и Твојом срећом. Ми, Господару, омладина црногорска, сматрамо Те да си највјернији владар под капом небеском. Живно! —

— Живно! — одјекну испред свијетлога двора.

На то ће Његово Височанство Њаз: — Чујте, дједо! Свакојему владару, да је на моме мјесту завидни бих; а овако — тако ми Бога — не завидим ниједном! —

Кога не би те ријечи окрилатиле? Омладина је од радости и весеља скакала. Његова Свијетлост, Њаз Насљедник Данил, знапа међу нама, па му се чисте душа радује, што смо тако одушевљени. Сваки га гледа занесено; сваки га осјећа у срцу. А он — диван као звијезда, отворен и бистар као прољетје јутро, мушкога хода и држања, а постојаног ока и погледа — прошетује између нас, па ништа час овога час онога, за здравље и весеље. — Хајте да га ћукимо! — рече војвода Дојчин — јер ни је премио, па ако ће му и тешко бити! —

Окуписмо Његову Свијетлост са свакоје стране, по пошто видјесмо, да му не може сваки приступити, дигосмо га на руке у вис.

— Низ поље с њим!.. Он је наша звијезда, он наша свијетлост: с њим ће нам се видјети, и ако је мрак! —

И у трен од ока Престолонаследник Црногорски пливао је на рукама Црногорске омладине, која га је по оној неовијеличак низ ливаде испод двора носила пјевајући у исто вријеме познату и омилјену пјесму омладине црногорске „Насљедниково коло“:

Срце бие, а коло се вие,
А над колом плаво небо сине,

А на небу сјајна звјезда ниче,
Звјезда наша, Књаже Насљедниче:
Живно те Бог
На утјеху рода свог! и т. д.

Врђући се и носећи уз бурне усклике Његову Свијетлост зајезаше њеко у ономе карамраку:

Сад да видиш, Бечу, бајалице,
И ти, Нешто, стара дајавице,
Шта је амају Књаже Никшају
Међу своју дјечу Црногорце:
Бог и вјера, тице злогласице,
Стоја би љам јевик ва вилице!

Његова Свијетлост — да нам баш стварно захвали на нашу понешност и одушевљење према њему — дао нам је дворску музику да нас отпрати до вароши и оставио исту на расположење омладине, да њом по својој вољи управља — до зоре.

Тако је нешто по свој прилици и било.

Пред гостионицом брата Милије свирала нам је музика под управом ревнога и љубазнога капелмајетора г. Вимера чак до оноћи. Ту је омладина играла коло и частила не само музикање, него и пива, ко је хтно, разноврсним пићем. На поноћи позвали су нас братски и људски Никшићани на част у кафану „Оногонт“. Кафанска дворана није могла примити нас народ, него се и читава улица испред ње бјеше у кафану претворила. Ту је било пјевања и играња, пошјевања и поскочица, пића и здравца, пале и смијеха колико је ко хтно до миле воље. Тај лијени ески и ту лијену част, коју су нам часни Оногонтани учинили: ко није видио, слабо може себи представити; а иновидјемо да је перо и још слабије, да то изнесе на хартији у ономе достојанству, како заслужује.

Испред саме зоре стали смо се разилазити.

Никшићани дигосмо нам вођу Томаша, па су га на рукама носили до омладинскога стана, гостионице брата Милије.

Йудска хвала нека је људима свагда на људску част и дочек!

И би свијетлост и... —

Овану седмо јутро — дан Великога Војводе Захумскога.

(Наставиће се.)

и конзервативни веће више да по ћеу левице подупиру саставак већине. Иако тога је прогласио Куенбург, да ће он одступити и да ће левица опет у опозицију. Усљед тако промијењене ситуације младочески заступници, који су већ закључили били да ће гласовати против ставки „министрарско вијеће“, одлучили су да изнова вијећају како ће се држати. Положај младоческог клуба се је побољшао. Клуб Хоенвартов имао је данас у вечер сједницу, која је проглашена тајном и повјерљивом.

† КАРДИНАЛ ЛАВИЖЕРИ.

Загребачки „Обзор“ посвећује овоме великоме савременнику ове ретке:

Кардинал Лавијери — један од најдаровитијих чланова светог колегија и један од најодличнијих достојанственика католичке цркве — умро је прекјучер на ноћ. — Рођен је у Аире сур-ла-Лис (departement Pas-de-Calais) г. 1825. Најпрвије је био професор у заводу „Institut ecclésiastique des Sages“, а последије у самој Сорбони. Особито се је бавио каноничким правом. Године 1863 би именован бискупом у Нансију, а год. 1867 у Алжиру, гдје бискупја би подигнута на надбискупiju. Мало последије доби наслов примаса Африке и апостолскога делегата за Судан, Сахару и екваторијалну Африку. Кад га је Лав XIII именован кардиналом, премјести га у Картагину — али Лавијери оста у Алжиру као надбискуп Картагине. Тим насловом сматрао се насљедником светог Августина, чији је гроб као ходочасник више пута свечано посјетио.

То је његов живот у што краћим цртама. Али име кардинала Лавијери је скопчано са два велика дјела, која од њега чине историчку неумрлу личност.

Једно је дјело његовог апостолат у Африци, с којим је у тијесном савезу његов апостолат у Јевропи против трговине са робицама. У Африци је Лавијери био апостол католичке вјере, апостол просвјете и апостол францускога патриотизма. Попут другог великана, Штросмајера, Лавијери, такођер великан, знао је у најљепши вијенац силести вјеру, културу и патриотизам. Вјери и култури предоби Лавијери толико земљишта у Африци; саградио цркву, утемељио мисију, спасао, покретио и откупио црнаца. Што више? Кардинал Лавијери је устројио посебни ред — назван ред бијелих братара — који је са оружјем у руци, попут старих витезова, на ловама борио се против онијех, који су са човјечком трговали, за то јер је тај човјек црне боје.

Али Лавијери није се ограничио на дјелатност у Африци. Он је пропутовао Француску, Инглишку, Белгију, Низоземску, да држи предјекције, да сакупила приносе у корист црнаца; да ангажира Јевропу против оне срамотне трговине. То је била права кретања војна; прави апостолат. И његови радови нијесу били без усјеха. Кога држава под протекторатом божјога краља плод је његове радности; плод је његове радности била и брусељска конференција.

Друго велико дјело, с којим је своје но његово име, јест иницијатива, коју је попримио у одношајима између свете Столице и Француске. Ко незна за сензацију, коју је произвела вијест, да је у палаци Лавијери ударала марсељска и да су јој бијели очи анлаудирали? У тој иницијативи, која је ишла за тим да измири цркву и демократију, Лавијери је био тумач велике мисли папе Лава XIII. — а папа је нашао у њему извршена и ауторитативна помоћника.

И тако одишало опет с овога свијета један од душевних горостага — један од оних, с којим се не само њихова домовина, него и човјечанство дичи. — Такви горостаги свједоче најбоље о достојанству људскога духа и о његовој величини: од себе су доказ, да дух људски има нешто божјег у себи и живи су просвјед против теорија, које уче да је човјек резултат еволуције, а не директно и самостално дјело божје.

Књижевност, умјетност и просвјета.

(Св. Саво благосиља Српцад.) Вијекови су прошли од како је Краљевић Растко као први Архиепископ своју пламениту душу предао вишњем Богу. Вијекови прођоше али његов спомен не мину из срца Србинова, та и данас га Савине задужбине српска црква и школа па и свака српска књига ејећају на благословени рад првог и највећег српског просвјетитеља, у благодарности њему сви се слажемо, забравимо да нас дијеле горе и дубраве, ријеке и границе, осјећамо да смо сви једно тијело. Прогорач као Бачванин, Шумдињац и син Далмације, сви једном душом дишу и сваки хита, да сложено са другим

братом Србином спомену св. Саве прослави. — Ову слогу пјесмом увеличане наши пјесници, па нас обрадова и сликар Ђорђе Крстић како у своје вријеме јависмо, умјетничком сликом, која преставаља сложено Српство, ће се побожно пред св. Савом сакупило. О слици су изrekli врло повољну оцијену први српски стручњаци, а тај суд дијелимо и ми, јер га слика доста заслужује. — Српско министарство просвјете у Биограду, које је ову крајну слику дало сачинити дозвољело је познатом издавачу српских слика Петру Николићу у Загребу, да може ову лијепу слику дати снимити и штампарски умножити. — Снимак тај дао је г. Николић у једној од најбољих радионица у Бечу израдити, те је ових дана доготовљен у Бечу, на кад га виђесмо задивисмо се управо вјештачкој копији. — Свака и највећина боја ориџинала и сви ликови лијепи су и вјерно изражени на снимку, тако да се не устручавамо рећи, с је овај снимак достојан замјеник ориџинала. — Зато мислимо да можемо сваком препоручити ову слику, која је са свим прикладна, са св. иконом и за свјетску слику, и надамо се и школама и школицима да ће бити добродошла, да могу својој дјечници показати лик богоугодног покровитеља им.

Ваља нам још напоменути да је цијена једина и да потпуно одговара вриједности слике а продаје се још у великом позлаћеном оквиру.

(Нови Календари.) Примили смо „Српски великокњижевни календар“ за г. 1893, коме је ово тридесета година. Иза календарскога дијела, добро уређенога у „књизи за народ“ налазимо лијепе забаве. Цијена му је само 25 новчића.

(Правник.) Лист за правне и државне науке, што уређује Др. М. Р. Веснић у Биограду, доноси у својој 10-тој свесци пљедете радове: 1. Једна новина у нашем законодавству од Ђор. Павловића; 2. Доказна теорија у нашем кривичном поступку, од И. П. Јовановића; 3. Грађа за правну историју, од Др. М. Р. В.; 4. Српско правничко друштво; 5. Примјена чл. 89 о општинама од Јер. Ј. Р.; 6. Из суднице; 7. Побуде републ. Државног Савета. Саопштио Јеврем У.; 8. Из правничког одбора од М. К. Бр.; 9. Књижевни преглед; 10. Гласник; 11. Поноћ. Из члана новог законика.

„Правнику“ је цијена изван Србије 10 флорина на годину. Ми га опет најтоплије препоручујемо нашим правницима по приморју.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ.

Цетиње, 27 новембра

(Посвета Његовом Височанству.)

Г. Секондо Форпари, чиновник у краљевској калографији у Риму, посветио је Његовом Височанству Књазу Николи свој бакорез знамените Рафајелове слике „Мадона дел Гарделино“, које се оригинал налази у галерији флорентинској. Израда је дивна, дјело правог умјетника; а посвета је вприликијем словима. Његово Височанство изволило је најмилостивије примити ову посвету умјетника италијанскога.

(Из завода „Царице Марије.“)

На Ваведеније пинститутска капела славила је празник, ком је посвећена. Његово Високопросвјештенство г. Митрополит Митрофан служио је литургију са пинститутскијем духовником г. протом Ј. Лопчићем, острошкијем калуђером О. Симеоном и својим протођаконом г. Ф. Радичевићем. На литургији су биле Њихове Свјетлости Књагинце Јелена, Ана и Ксенија, Књажевић Мирко и Књагиница Јелена Карађорђевић. — Послије литургије у вел. дворани Њезина Свјетлост Књагиница Јелена раздавала је ученицима награде, заслужене прошле школске године, у присуству све позване господе. За тијем су ученице испјевале уз црпну пјана неколико пјесама. — У четири сата последије подна био је велики концерт, на ком су судјеловале све саме ученице, под управом г. проф. Толлингера. На концерту је било више господе позвано. Концерт је трајао до 6 ура и може се рећи да је потпуно успео. — У вечер је била вечера, на којој је било позвано више гости.

(Г. Др. Богишић) повратио се у суботу вече са Крушевца, гдје се опростио са Његовијем Височанством. По досадињем резултату ископавања на Дукљи, г. Богишић мисли, да се

још открити величанственијех ствари. Ту је он нашао споменика римске најкласичније архитектуре, и по томе се изразио да Дукља може постати знаменита као Помпеји. — Наш славни научењак кренуо је са Цетиња у понедељник пут Дубровника, гдје ће провести Божићне празнике, па ће отолен у Париз, гдје обично борави.

(Снијег) је почео падати у понедељник, али од сриједије напачалога је већ до кољена. И из Подгорице јављају, да га је доста пало. И ово је први снјег ове године, последије прекрасног времена, што смо уживали. Данас се почео снјег топити.

(Извоз стоке.) Ове седмице је „Јарослав“ крпат ситне стоке опет кренуо пут Марсље.

(У „српску књижевну задругу“) уписали су се код друштвеног повјереника г. проф. П. Поповића на Цетињу, још и ова госнода:

За осниваче: г. г. Владимир Ристић орд. офицер Њег. Вис; — Петар Вукмировић капетан мркојевички (Бар).

За улагаче: г. г. Петко Најовић трг; — Јоно Ф. Иванишевић; — Ново Симоновић; — Илија Ј. Мартиновић уч. IV. раз. гимназије; — Церјаници Њег. Вис. Књаза: Јово М Меденић (Кољанин); — Павле Шундић (Никшић); — Лабуд Лекић (Вир); — Благоје Ковачевић (Никшић).

Свега дин. у зл.	74
Потоња сума	1042
Укупно	1116

РАЗЛИЧИТО.

(Сретња удавача.) Руски кекетолски коњички пук, који носи име аустријског цара, нашао је још у руско-турском рату једно мухамеданско дјенојче без родитеља. Исто је повео пук собом у Русију, покретио о трошку пука, као своју ратну срећу, обржавао и васпитао у Варшави, гдје пук гарнизонира. Ових дана пук је лијепи и удомио. У част њенг вјенчања приредио је пук велики бал на коме је присуствовао и губернатор генерал Гурко. На дан вјенчања добила је сретна удавача од цара Фрање Јосипа I. скупочјену гривну од масивног злата богато искићену бисером и бриљантима, коју је донио царев крилни ађутант пуковни Клеппи и предао млади у име цара. —

(Свадебни пут у Сиберију.) Прије кратког времена било је једно интересно вјенчање у Риги (Русији). Један радник, који је због разношлукости осуђен 10 година робије у Сиберији, вјенчао се је у там. католичкој цркви. Млада под вијенцем и будином дошла је са сватовима право у цркву а тамо је стигао из затвора и младожења у тешком гвожђу од 20 ова под вој. ескортом. По вјенчању отишао је младожења опет у затвор, а млада са сватовима кући да се весели. Ових дана одвешће женика у сибирске рудоконе и млада је ријешена да га тамо прати! — Ето примјера жарке љубави у ладној Сиберији, а и чудне толеранције руских судова. —

ТЕЛЕГРАМИ „БЕЧКОГ КОР. БИРА“.

СОФИЈА, 22 новембра. — На састанку владинијех заступника министри су расправљали модификацију устава, односно Књажена наслова, смањена броја заступника, оснивања два нова министарства и промјене чланка односно вјере Књажеве дјене.

ПРИЗ, 22 новембра. — Казимир Перије одрекао се мјесте, да састави нови кабинет. Карлот је позвао Буржоа.

ПРИЗ, 23 новембра. — Министар по бодјелства Давел конферира је с Карлотом. Говори се о комбинацији Буржоа — Рибо — Перије, у ком би случају Рибо узео пресједиштво.

БЕЧ, 24 новембра. — Престолонашљедник дански присвио је викаријито.

ПРИЗ, 24 новембра. — Карно је онуиошито Рибота да састави кабинет. У новом кабинету ће остати сви пређашњи министри осим Рибота и Ропи. Право уће ће узети Буржоа, трговину Сарјиан, а просвјету Шарл Дини.

БУКАРЕШТ, 24 новембра. — Престолонашљедник кренуо је пут Лондона.

ПРИЗ, 25 новембра. — Карно је потписао декрет за нови кабинет.

АТИНА, 26 новембра. — Влада је учинила зајам да исплати купоне јапуарске.

ПРИЗ, 26 новембра. — Генерални копсеу њемачки у Софији упућен је од стране Русије да тражи од Бугарске исплату заосталог дуга.

РИМ, 27 новембра. — Камара, је одобрила буџет иностранојех дјела ушљед говора министра Бриша, у ком је нагласио политику спољашњу по превасходству мирољубиву, разгавниши тако сваку бригу.

ПРИЗ, 27 новембра. — Камара је одобрила изјаву новог министарства, да ће наставити политику унутрашњу и спољашњу падмет министарства. Камара је примила дневни ред, који изјављује повјерење влади, са 304 гласа против 104. Монархисти ће држати велики митинг противу открића у парламентакој ствари.

МАДРИД, 27 новембра. — Кабинет Кановин дао је оставку. Има му насљедити кабинет Сагастини.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Његовом Високопросвештенству
Г. Митрополиту Хаџи Сави Косановићу
Цариград.

Цијенећи високо Вашу честитку односно мога тридесетогодишњег наставничкога рада, слободу узимам, изјавити Вашем Високопросвештенству најискренију благодарност и оданост према Вама; молећи створитеља Бога, да Вас још дуго поживи на понове свете наше матере православне цркве и свога народа кичући Вам живјели! —

Тражећи Ваш свети архипастирски благослов, остајем љубећи Вашу свету десницу. —

Никшић, 16 Новембра 1892.

Вашега Високопросвештенства
покорни и одани
Перо Костић
учитељ

ОБЈАВА ПОМОРЦИМА.

У Књаж. Поморској луци Валдиноће, на рту „Мендере“. црвени фењер, који је био покварен, поправно се и поставио на своје мјесто 22 ов. м. — Види се на 5 миља далеко.

Цетиње, 27 новембра 1892.

Бр. 953.

из КАНЦЕЛАРИЈЕ
КЊ. ЦР. ПОМОРСКОГ УПРАВЕ.

ОБЈАВА.

Број 911.

Даје се на знање свијема онијема који при себи имају акција — (у оригиналу) — Цетињске Гостинице, да их најдаље до 1-вога јануара 1893 године поднесу, сами или преко својијех пуномоћника — потписатоме Министарству, које ће им главницу одмах исплатити.

Цетиње, 16 Октобра 1892.

Министарство Финансија.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.

Нови календари за 1893 год: Орао, Велики Годиншак, Годиншлица, Новосајанин, Соко, Црногорац, Занајанин, Царић и Сријезац.

Свијесте новине књига више од 31 разни прета као „Златарево Злато“ и друге.

КЊИЖАРА МАРКА ИВАНИШЕВИЋА,
и у Цетињу.